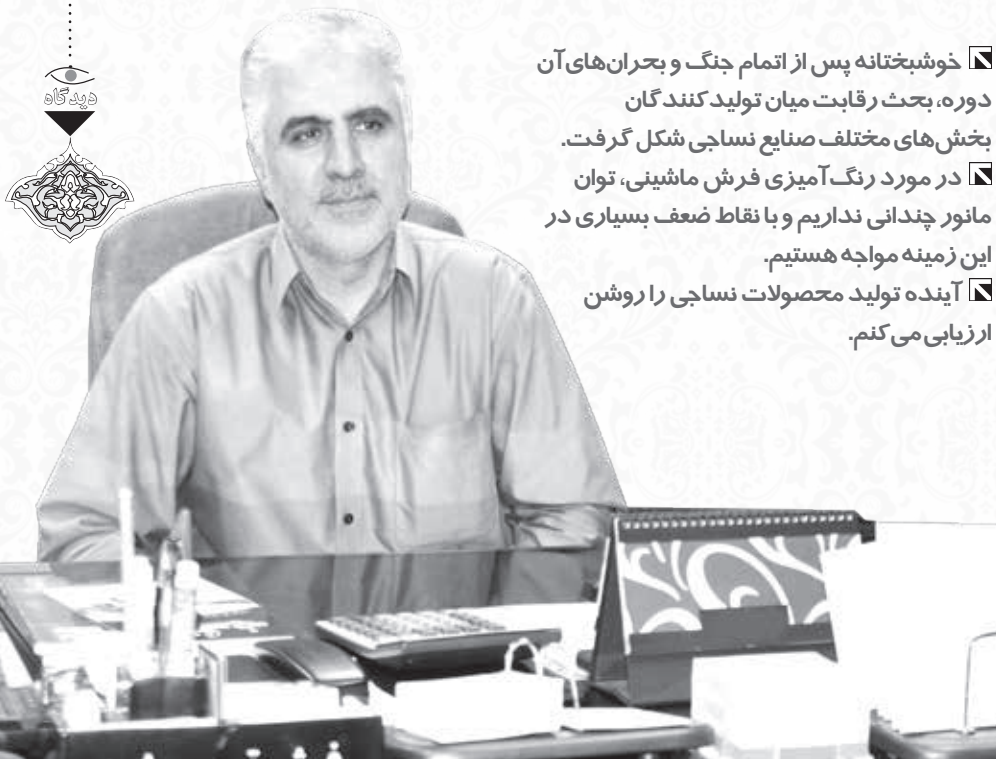

اشاره

فرش ایرانی، شعری از بافته‌هاست *

شروع فعالیتش در فرش ماشینی مصادف است با سال ۱۳۵۷ بحبوحه انقلاب و وضعیت خاصی که آن سالها بر اقتصاد و صنعت کشور جاری بود. اگرچه از ابتدا به توزیع و فروش محصولات شرکت‌های معتبر فرش ماشینی پرداخته‌است اما علاقه خاصی هم به مقوله تولید دارد و برنامه‌ریزی‌هایی نیز برای ورود به میدان تولید تنظیم کرده اما هر بار با مشکل و مانعی مواجه شده‌است که در این گفت‌وگو به این مسائل می‌پردازد. وی در کسوت یکی از فعالان فرش‌ماشینی بازار تهران، ضمن ترسیم وضعیت گذشته و حال فرش ماشینی به توانمندی شرکت‌های ترکیه در زمینه طراحی و رنگ‌بندی محصولات، تبعات تحریم و عدم حمایت دولت و بانک‌ها از تولید جهت واردات ماشین‌آلات مدرن و جدید صنعتی، شیوع کپی‌برداری میان طراحان و برخی تولیدکنندگان و ... نیز اشاره می‌نماید که خواندن آن به روایت یک عامل‌فروش و توزیع‌کننده (که دلیل موفقیت خود را توجه به سفارشات همیشگی پدر مبنی بر کسب روزی حلال می‌داند) خالی از لطف نیست... لازم به توضیح است که در این مجموعه محصولات شرکت‌های «فرش سهند»، «فرش مشهد»، «فرش پاتریس»، «فرش طوس مشهد»، «فرش نگین گلستان»، «فرش سپاس نور» و «فرش پرشین مشهد» عرضه می‌شود و حدود ۲۰ نفر به‌صورت مستقیم در آن مشغول فعالیت هستند. مصاحبه در ساختمان فروشگاه فرش البرز انجام می‌شود که با معماری سنتی و خاص خود، حال‌وهوای تازه‌ای به آن می‌بخشد ...

□ خوشبختانه پس از اتمام جنگ و بحران‌های آن دوره، بحث رقابت میان تولیدکنندگان بخش‌های مختلف صنایع نساجی شکل گرفت. □ در مورد رنگ‌آمیزی فرش ماشینی، توان مانور چندانی نداریم و با نقاط ضعف بسیاری در این زمینه مواجه هستیم. □ آینده تولید محصولات نساجی را روشن ارزیابی می‌کنم.

فرش ماشینی به‌شمار می‌آید.

□ بررسی وضعیت تولید فرش ماشینی در سه مقطع پس از انقلاب، دوران جنگ تحمیلی و امروز... سال ۱۳۵۷ که فعالیت ما در فرش ماشینی آغاز شد؛ این محصول طرفداران چندانی در بازار ایران نداشت، هنوز چنین دیدگاهی ایجاد نشده بود که فرش ماشینی نیز به سهم خود جایگاه ویژه‌ای در صنایع کف‌پوش دارد و در فرش دستباف به‌عنوان یک محصول پردوام و ارزشمند مورد استفاده عموم مردم قرار می‌گرفت طبعاً تولید فرش ماشینی در این سال‌ها، رونق چندانی نداشت. پس

شرایط فعالیت بهبود نسبی پیدا کرد و برخلاف نظرات و پیش‌بینی بسیاری از کارشناسان و اطرافیان، ساختمان از یک مخروبه به‌تمام‌معنا به بنای مجهز فعلی تبدیل شد، حدود دو سال به‌طور مستمر و شبانه‌روزی به تلاش ادامه دادم تا مجموعه فرش البرز به شکل فعلی احیا و مورد بازسازی قرار گیرد. البته معماری ساختمان تغییر چندانی پیدا نکرده و بافت سنتی گذشته حفظ شده‌است اما احیای ساختار کلی ساختمان به نحوی اجرا شده که تا چندین نسل به فعالیت خود ادامه دهد بدون این‌که با مشکل خاصی روبرو گردد و امروز به لطف خداوند در منطقه بازار تهران جزو مراکز کم‌نظیر عرضه

□ ورود به صنعت فرش ماشینی حضور در عرصه فروش و توزیع فرش‌ماشینی را در کنار پدرم از سال ۱۳۵۷ آغاز کردم و با توکل به خداوند همچنان در صنعت فرش ماشینی کشور به فعالیت ادامه می‌دهم. واقعیت این است که به تولید علاقه خاصی دارم اما هر زمان که تصمیم گرفتم به تولید بپردازم با یک مشکل و مانع مواجه شدم! برای مثال چندین سال پیش که برنامه‌ریزی جهت تولید فرش ماشینی انجام داده‌بودم، احداث شرکت در محل فعلی با مسائل و مشکلات مربوط به وراثت و ... روبرو شد بنابراین چندین سال به‌طول انجامید تا این مسائل برطرف گردید. زمانی که

از شروع جنگ تحمیلی، تولید با بحران‌های شدید مواجه شد اما شکل‌گیری این وضعیت برای شرکت‌های فعال، فرصت بسیار خوبی جهت فروش بیشتر محصولات به‌وجود آورد و علی‌رغم مواجهه با مسائل و مشکلات مربوط به جنگ و کمبود مواد اولیه، توانستند به رشد قابل‌توجهی دست یابند. این امر در مورد اغلب کارخانه‌های متعلق به بخش خصوصی نساجی مصداق داشت اما از سوی دیگر واحدهای نساجی وابسته به دولت با افت چشمگیر تولید روبرو شدند. (در حال حاضر نیز هر بخشی که دولت به‌عنوان مختلف وارد میدان می‌شود، به پیشرفت چندانی منتهی نمی‌گردد) و شاید صنایع نساجی جز معدود اصنافی است که بخش دولت تمایل چندانی به حضور در آن ندارد!!! لذا بخش خصوصی با اتکا به سرمایه و مدیریت خود به تولید در این صنعت ادامه می‌دهد.

خوشبختانه پس از اتمام جنگ و بحران‌های آن دوره، بحث رقابت میان تولیدکنندگان بخش‌های مختلف صنایع نساجی شکل گرفت. همچنین به دلیل افزایش قیمت فرش دستباف، خرید فرش ماشینی در میان مردم گسترش پیدا کرد. با افزایش تقاضای مردم و لزوم توجه به مقوله رقابت در میان تولیدکنندگان این بخش، فرش ماشینی ایران با توسعه و پیشرفت خوبی مواجه شد و در این میان کیفیت محصولات در شرایط خود بسیار مطلوب و خوب بود.

سال‌های ۱۳۷۷، دوران اوج تولید فرش ماشینی و صدور مجوز احداث واحدهای فرش‌بافی از سوی وزارت صنایع و معادن وقت بود. این وزارتخانه معتقد بود که روند ارائه مجوز راه‌اندازی کارخانه‌های تولید فرش ماشینی تا اندازه‌ای ادامه خواهد داشت که به اصطلاح تولیدکنندگان توانمند و متعهد باقی بمانند و سایرین که توان مدیریتی و دانش کافی در این صنعت ندارند: از عرصه رقابت و تولید خارج شوند. البته صدور غیراصولی مجوز تأسیس کارخانه، تبعات و مشکلات خاص خود را به‌همراه داشت و در این مسیر، برخی مجوز را دریافت کردند

اما به فعالیت‌های دیگری جز تولید پرداختند تعدادی هم که تولید را شروع کردند در ادامه، توانی برای ادامه‌حیات نداشتند. به اعتقاد من در یک دوره‌زمانی به اندازه‌ای کیفیت فرش‌های ماشینی کشور با افت و کاهش روبرو شد که موجب کاهش اعتماد مردم نسبت به این محصولات گردید. در سال‌های بعدی با حمایت دولت در راستای خرید و واردات ماشین‌آلات و تجهیزات مدرن تولید فرش ماشینی، صنایع نساجی بار دیگر احیا شد و در این دوره حدود ۹۰ درصد از واحدهای معتبر، متعهد و خوشنام پیشرفت چشمگیری پیدا کردند و به اصطلاح توانستند «خودی نشان دهند».

تشابه اسمی واحدهای فرش ماشینی و کپی‌برداری از طرح و نقشه‌ها با اندکی تغییر!

واحدهای بسیاری هستند که تولیدات خود را با سوءاستفاده از نام شرکت‌های بزرگ، معتبر و خوشنام فرش ماشینی با یک پسوند و پیشوند بیشتر!!!، آن هم با کیفیت نازل روانه بازار مصرف می‌کنند. شرکت‌های معتبر فرش ماشینی به معنای واقعی کلمه در زمینه طراحی و تولید زحمت می‌کشند، از خلاقیت و ایده‌های خود استفاده می‌کنند و به‌هیچ‌عنوان اعتقادی به کپی‌برداری از تولیدات دیگران ندارند اما برخی به‌دنبال این هستند که از طرح موفق و پرفروش شرکت‌های معتبر، بدون زحمت و هزینه، کپی‌برداری کنند و با نام آنها محصولات بدون کیفیت خود را به‌فروش برسانند در این میان اعتراض تولیدکنندگان اصلی راه به جایی نمی‌برد.

به‌خاطر دارم مدیر یکی از برندهای فرش ماشینی عنوان داشت: «ابتدا به نام شرکت ما، فرش‌های کپی وارد بازار مصرف شد؛ شکایت را با مراجع قضایی مطرح کردیم اما متوجه شدیم تعداد این نوع شرکت‌ها مرتب در حال افزایش است و اگر بخواهیم هر روز به دنبال شکایت و مراجعه به دادگاه باشیم از تولید و طراحی باز خواهیم ماند!!! پس اعتراض نتیجه‌ای ندارد. دادگاه هم عنوان می‌کند شرکت مورد نظر پیشوند

و پسوندی متفاوت از نام مجموعه شما دارد لذا طرح شکایت از شرکتی که نام دیگری دارد؛ منطقی نیست»

رنگ‌آمیزی و طراحی ضعیف ایران و توانمندی ترکیه در تولید فرش‌های فانتزی و مدرن

واقعیت این است که در مورد رنگ‌آمیزی فرش ماشینی، توان مانور چندانی نداریم و با نقاط ضعف بسیاری در این زمینه مواجه هستیم در حالی که ترکیه پیرامون بحث رنگ‌آمیزی فرش ماشینی حرف اول را در بازار می‌زند. در زمینه طراحی فرش‌های فانتزی و مدرن نیز ترکیه گوی سبقت را ربوده‌است، منبع اغلب طرح‌های فرش ماشینی (مدرن) در کشور از ترکیه می‌باشد و کمتر واحد ایرانی وجود دارد که طراحی‌هایش در زمینه فرش مدرن و فانتزی، حاصل ایده، تفکر و خلاقیت صرف طراحان آن باشد. در مورد فرش ماشینی با طرح سنتی، موضوع کاملاً متفاوت است. ایرانیان به دلیل پشتوانه غنی طراحی فرش دستباف، توانمندی بالایی در این حوزه دارند و عموماً طرح‌های سنتی ایران مورد تقلید تولیدکنندگان ترکیه قرار می‌گیرد. خوشبختانه در این مورد ترکیه هنوز نتوانسته به جایگاه طراحان ایرانی برسد زیرا وسعت تولید فرش سنتی و طراحی‌های مختلف در ایران بالاست البته به‌تازگی مشکلی در زمینه طراحی نقوش سنتی ایجاد شده‌است، به این معنا که نقشه‌های فعلی دیگر نقشه‌های سنتی گذشته نیستند برای مثال طراح، ترنج یک نقشه را با استفاده از تکنیک‌های رایج طراحی فرش، به فرشی با فضا و حال‌وهوای دیگر منتقل می‌کند و با حاشیه یک فرش را با حاشیه فرش دیگر جای‌جای می‌کند!!! متأسفانه برخی از طراحان ما کپی‌کننده هستند تا طراح که برپایه سلیقه، ابتکار و خلاقیت، نقشی ارائه نمایند.

شرایط طراحی فرش ماشینی به نحوی شده که اگر یک طراح، ابتکاری از خود نشان دهد؛ نمی‌تواند با آسودگی خاطر و فراغ‌بال به طراحی بپردازد زیرا ده‌ها نفر منتظرند به محض ورود یک طرح جدید به بازار، با

اغلب شرکت‌های
معظم فرش ماشینی
در راستای
انجام صادرات،
سرمایه‌گذاری‌های
بسیاری انجام دادند اما
به دلیل عدم حمایت
دولتمردان از صادرات
این محصول، به تدریج
انگیزه خود را از دست
می‌دهند

مطلب نهایی

اگر روند توسعه و پیشرفت نساجی ادامه پیدا می‌کرد بسیاری از افرادی که هیچ ارتباطی با این صنعت ندارند و فقط برای کسب سود بیشتر وارد آن شده‌اند، به تدریج از میدان رقابت خارج می‌شدند و تولیدکنندگان واقعی با انگیزه رشد و ارتقای صنایع نساجی و همچنین افزایش میزان اشتغال کشور در صحنه باقی می‌ماندند. اما با افزایش تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران و همچنین عدم صدور مجوز برای واردات ماشین‌آلات، تولیدکنندگان با بن‌بست مواجه شده‌اند. برای مثال دستگاهی که با ۲ میلیارد تومان وارد کشور می‌شد امروز با رقم ۷ میلیارد تومان باید تهیه شود. ضمن این که دولت و بانک‌ها، پرداخت وام‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت خود را در این زمینه متوقف کرده‌اند. لذا واردات ماشین‌آلات صنعتی، توجیه اقتصادی خود را از دست داده‌اند. طبق شنیده‌ها یکی از شرکت‌های معتبر تولیدکننده ماشین‌آلات فرش ماشینی در ایران، نمایندگی خود در کشور را تعطیل اعلام کرده‌است. در این شرایط بسیاری از تولیدکنندگان اذعان دارند که حفظ تأمین قطعات یدکی دستگاه‌های فعلی، مهم‌ترین و اساسی‌ترین دغدغه آنان محسوب می‌شود. لذا به دلیل تحریم مجبورند به اشکال مختلف از کشورهای هم‌جوار و غیره، قطعات یدکی موردنیاز را تهیه کنند و تولیدکننده‌ای قادر به واردات دستگاه و ماشین‌آلات نساجی نیستند زیرا با توجه به نوسانات نرخ ارز، واردات مقرون به صرفه نیست، به دلیل تحریم امکان نقل و انتقال پول وجود ندارد و بانک‌ها نیز از پرداخت وام شانه خالی می‌کنند لذا دیگر دلیلی برای واردات ماشین‌آلات صنعتی باقی نمی‌ماند. در صورت تداوم این شرایط، با استهلاک تدریجی ماشین‌آلات و عدم به‌روز رسانی آن مواجه خواهیم شد و به دلیل افزایش هزینه‌های زندگی و کاهش قدرت خرید مردم (حدود ۳۰ درصد کمتر از سال‌های گذشته)، توقف تولید، تعطیلی واحدهای تولیدی و بیکاری نیروهای شاغل روند صعودی پیدا خواهد کرد.

* به نقل از رئیس کمیته ملی موزه‌های ایران

ماشین‌آلات قدیمی و فرسوده بپردازند.

پیش‌بینی آینده تولیدات صنایع نساجی

تولیدکنندگان با تمام قوا از مجموعه خود محافظت می‌کنند و به نظر من چون دولت در این صنعت، نقش و حضور چندانی ندارد، نساجی با اتکا به بخش خصوصی به حیات خود ادامه خواهد داد و به جرأت عنوان می‌کنم که به موفقیت دست می‌یابد مدیران واحدهای نساجی زیرا نسبت به رشد و پیشرفت آن احساس مسئولیت، تعهد و علاقه دارند لذا به هر ترتیب، مانع توقف تولید می‌شوند پس با این اوصاف، آینده تولید محصولات نساجی را روشن ارزیابی می‌کنم. مطلب دیگر این که با تثبیت نرخ ارز، شرایط صنعت و اقتصاد را می‌توان کنترل کرد اما در شرایط متغیر فعلی، نمی‌توان محاسبه دقیقی از آینده تولید داشت. در مورد نوسان نرخ ارز، ما نیز با مشکلات بسیاری مواجه شدیم اما توانستیم شرایط به وجود آمده را مدیریت کنیم. سال گذشته که با نوسانات شدید نرخ ارز مواجه بودیم، بسیاری از تولیدکنندگان تصمیم گرفتند کار را متوقف کنند و می‌توان گفت در این شرایط دشوار، تولیدکننده‌ای باقی خواهد ماند که انگیزه کافی برای ادامه حیات اقتصادی را داشته باشد و بتواند مجموعه تولیدی خود را به شکلی از بحران خارج سازد.

واردات فرش ماشینی و سهم آن در بازار کشور

واردات غیرقانونی و قاچاق در فرش ماشینی تقریباً صفر است زیرا واردات آن به دلیل حجم سنگین و حمل و نقل دشوار، مقرون به صرفه نیست. ضمن این که با نرخ فعلی دلار، واردات توجیهی ندارد. البته واردات موجب حرکت نساجی ایران شد حرکت کند رقیب اصلی ما در زمینه واردات قانونی فرش ماشینی، ترکیه است که نسبتاً حرف اول را در بازار فرش ماشینی دنیا می‌زند زیرا دولت حمایت همه‌جانبه از تولیدکنندگان این صنعت به عمل می‌آورد و آنها نیز از این حمایت‌ها، نهایت استفاده را می‌برند.

کمی دخل و تصرف آن طرح را کپی و روانه بازار نمایندند! البته طراحان خوش سلیقه، مبتکر و توانمند هم وجود دارند که در بازار آشفته به فعالیت ادامه می‌دهند اما یک طرح که حاصل تلاش‌های بی‌وقفه و شبانه‌روزی یک طراح است، به سادگی و بدون هیچ‌گونه هزینه‌ای، مورد کپی برداری قرار می‌گیرد و تمام تلاش‌ها نقش بر آب می‌شود... پس از مدتی نیز برای طراح خلاق و خوش فکر چیزی جز خستگی و دغدغه‌های مربوط به کپی برداری باقی نمی‌ماند.

صادرات فرش ماشینی ایران؛ پرافت و خیز

اغلب شرکت‌های معظم فرش ماشینی در راستای انجام صادرات، سرمایه‌گذاری‌های بسیاری انجام دادند اما به دلیل عدم حمایت دولتمردان از صادرات این محصول، به تدریج انگیزه خود را از دست می‌دهند. نکته دیگر این که تولیدکنندگان برای صادرات موفق باید بتوانند پاسخگوی میزان عرضه و تقاضای موجود در بازار سایر کشورها باشند که متأسفانه در این زمینه توانی برای رقابت با سایرین ندارند. باید به این نکته اشاره کنم که فرش ماشینی صرفاً در ایران و چند کشور دیگر به عنوان کفپوش مورد استفاده قرار می‌گیرد و در اغلب کشورها اغلب به عنوان تابلو و ... مصرف می‌شود این طیف از مصرف‌کنندگان به دنبال محصولات گران‌قیمت نیستند، صرفاً یکسال از آن فرش استفاده می‌کنند و سال بعد فرشی با طراحی و رنگ‌بندی جدید و مدرن‌تر را جایگزین می‌نمایند. در این زمینه شرکت‌های ترکیه عملکرد به مراتب موفق‌تری از تولیدکنندگان ایرانی داشتند و با ارائه محصولات مدرن و با کیفیت‌تر، بازار اغلب کشورها را به انحصار خود درآوردند در صورتی که به اعتقاد من اگر مجموعه‌ای از کارگاه‌های کوچک جای خود را به چند کارخانه بزرگ تولیدکننده فرش ماشینی بدهند؛ موفقیت به مراتب بیشتری برای کشور کسب خواهد شد تا زمانی که صدها کارگاه کوچک به تولید محصولات کم‌کیفیت و غیرقابل صادرات آن هم با